

Κι όμως υπήρχε εναλλακτική λύση!

του Γιάννη Μηλιού

1. «Δεν υπήρχε εναλλακτική λύση» στο Μνημόνιο 3;

Η πλειοψηφία όσων στηρίζουν τον ΣΥΡΙΖΑ, ευρύτερα όσων ανήκουν στην Αριστερά, αλλά και η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας συμφωνούν ότι η κυβέρνηση υπέστη μια οδυνηρή ήττα στη Σύνοδο Κορυφής της 12ης Ιουλίου, όταν συνομολόγησε το 3ο Μνημόνιο.

Η συντριπτική αυτή ήττα, που έχει χαρακτηριστικά συνθηκολόγησης, οδηγεί αυθόρμητα στην αποδοχή της άποψης ότι «δεν υπάρχει εναλλακτική λύση» (το περίφημο θατσερικό ΤΙΝΑ). Αυτό υποστηρίζουν πρωτίστως τα κόμματα της δεξιάς και «κεντροαριστερής» αντιπολίτευσης και οι οπαδοί τους. Αλλά όχι μόνο.

Ακόμα και η κυβέρνηση φαίνεται να προσχωρεί με τον τρόπο της σε μια παραλλαγή της ιδέας της ΤΙΝΑ. Δηλώνει πως έπραξε «μέχρι το τέλος» ότι ήταν δυνατό και τελικώς υπέκυψε σε ένα αδυσώπητο εκβιασμό: Μνημόνιο ή η καταστροφική πρόταση Σόιμπλε για Grexit. Ισχυρίζεται πως συνθηκολόγησε «ηρωικώς μαχόμενη» απέναντι σε έναν αντίπαλο με συντριπτικά υπέρτερες δυνάμεις, επιλέγοντας το μικρότερο κακό. Επομένως σχεδόν τίποτα δεν ήταν δυνατό αλλά ούτε και θα είναι δυνατό να αλλάξει (ΤΙΝΑ), αφού ο αντίπαλος θα έχει πάντα υπέρτερες δυνάμεις και το μόνο που θα επιδιώκει θα είναι η συνέχιση της νεοφιλελεύθερης πολιτικής.

Το δίλημμα στο οποίο ισχυρίζεται ότι βρέθηκε η κυβέρνηση, να επιλέξει ανάμεσα στο Μνημόνιο 3 και στο «καταστροφικό σενάριο» για έξοδο από το ευρώ, προκαταλαμβάνει μια άλλη παραλλαγή του ΤΙΝΑ, που αναδύεται αυθόρμητα στο εσωτερικό της Αριστεράς αλλά και της ελληνικής κοινωνίας: Την εκδοχή ότι «δεν υπάρχει εναλλακτική λύση (ΤΙΝΑ) εντός της Ζώνης του Ευρώ». Η κυβέρνηση ταυτίζει την έξοδο από το ευρώ με το «καταστροφικό σενάριο», με το επιχείρημα πως για να μην καταρρεύσει η συναλλαγματική ισοτιμία του νέου εθνικού νομίσματος, απαιτούνται συναλλαγματικά διαθέσιμα σε διεθνές νόμισμα, επομένως ένα νέο δημόσιο δάνειο, άρα παρόμοιοι μνημονιακοί όροι για τη σύναψη αυτού του δανείου. Στους όρους αυτούς θα προστεθούν η μείωση της αγοραστικής δύναμης μισθωτών και συνταξιούχων από την «ελεγχόμενη υποτίμηση» που θα υπάρξει έτσι κι αλλιώς, η διατήρηση των υφιστάμενων ιδιωτικών χρεών σε διεθνές νόμισμα κ.ο.κ.

Πρέπει επομένως να αποδεχθούμε την μια ή την άλλη εκδοχή του ΤΙΝΑ; Ή, για να διατυπώσω το ίδιο ερώτημα με πιο «επίκαιρο» τρόπο: Βρέθηκε η κυβέρνηση σε ένα πρωτοφανή εκβιασμό, και συνθηκολόγησε διότι δεν υπήρχε εναλλακτικός δρόμος; Η απάντηση είναι ναι, όμως ναι, διότι η ίδια η κυβέρνηση είχε εξαρχής επιλέξει το δρόμο που οδηγούσε σε αυτό το αδιέξοδο και σε αυτόν τον συμβιβασμό. Είχε επιλέξει να λειτουργήσει ως κυβέρνηση του «υπάρχοντος», ως κυβέρνηση του υπαρκτού ελληνικού καπιταλισμού, θεωρώντας ότι το τέλος της λιτότητας μπορεί να αποτελέσει το «κοινό πρόγραμμα» κεφαλαίου και εργασίας.

Οποία αυταπάτη! Η κρίση του καπιταλισμού είναι έλλειψη υπεραξίας, όχι έλλειψη ζήτησης. Γι' αυτό και το κεφάλαιο, η άρχουσα τάξη στην Ελλάδα όπως και παντού γνωρίζει μόνο μία στρατηγική για έξοδο από την κρίση, σε αντιστοιχία με τα ταξικά της συμφέροντα: Τη λιτότητα, την απαξίωση και πολιτική-συνδικαλιστική υποβάθμιση της εργασίας, την ιδιοποίηση του δημόσιου από το ιδιωτικό, τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας.

2. Η στρατηγική του κεφαλαίου μετά την κρίση του 2008

Η παγκόσμια οικονομική του 2008 δημιούργησε νέα δεδομένα στην Ευρώπη αλλά και παγκοσμίως. Διαμορφώθηκε μια νέα πολιτική «διεθνής» του κεφαλαίου, με σημαία τη λιτότητα και τον άγριο νεοφιλελευθερισμό.

Η λιτότητα αποτελεί την πλέον προσηκουσα πολιτική για την αντιμετώπιση της πτώσης της κεφαλαιακής κερδοφορίας (της «κρίσης του κεφαλαίου»), καθώς αποτελεί συνιστώσα της ευρύτερης στρατηγικής για μείωση του κόστους ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος. Οι στρατηγικές μείωσης του κόστους είναι εξ ορισμού πολιτικές συρρίκνωσης της ζήτησης και ως εκ τούτου αρχικά παράγουν αποτελέσματα ύφεσης, προσβλέποντας όμως σε μια μελλοντική ανάπτυξη μέσω της αυξημένης κερδοφορίας.

Τα παραπάνω σημαίνουν ότι η αριστερή πολιτική μπορεί να είναι μόνο συγκρουσιακή, πολιτική ρήξεων με το κεφάλαιο, πολιτική αναδιανομής υπέρ της εργασίας: Αναδιανομής πλούτου, εισοδήματος και ισχύος (συνδικαλιστικά δικαιώματα, δημοκρατικοί θεσμοί, πλαίσιο συνεργατικής-αλληλέγγυας αναδιοργάνωσης τομέων της οικονομίας, κλπ.). Αυτό ήταν άλλωστε το περιεχόμενο του Προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ, όπως εγκρίθηκε και από το ιδρυτικό 1ο Συνέδριό του.

3. Το πρόγραμμα που δεν υλοποιήθηκε.

Η στρατηγική που πρέπει να συγκεκριμενοποιήσουμε

Μετά τις Ευρωεκλογές του 2014, όταν αναδείχθηκε πρώτο κόμμα, ο ΣΥΡΙΖΑ διολίσθησε σε μια στρατηγική «ιστορικού συμβιβασμού», ουσιαστικά προαναγγέλλοντας μια κυβέρνηση «εθνικής ενότητας»: Εξομάλυνση και άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων, με «κοινό για όλους» «εθνικό στόχο» την ανάπτυξη της ελληνικής καπιταλιστικής οικονομίας (καπιταλιστική ανάπτυξη που κατ' ευφημισμό ονομάζεται «παραγωγική ανασυγκρότηση») και την προστασία των θυμάτων εκείνων των μνημονιακών πολιτικών, που βρέθηκαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας («αντιμετώπιση ανθρωπιστικής κρίσης»). Το «Πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης» αποτύπωνε αυτό το συμβιβασμό, καθώς απ' αυτό απουσίαζαν αφενός όλες οι πολιτικές για την προώθηση εναλλακτικών μορφών παραγωγής απέναντι στην καπιταλιστική επιχειρηματικότητα και τις αγορές, και αφετέρου όλες οι προτάσεις φορολόγησης του κεφαλαίου και του μεγάλου πλούτου.

Η στρατηγική του «ιστορικού συμβιβασμού», αποτέλεσε εξαρχής, αλλά και αποδείχθηκε τελικώς, *αυταπάτη, και συνέπειά της δεν μπορούσε να είναι παρά μόνο η ήττα της αριστερής στρατηγικής.*

Ο τρόπος που έγινε η διαπραγμάτευση με τους δανειστές καθορίστηκε απόλυτα από τον τρόπο που ασκήθηκε η πολιτική στο εσωτερικό, δηλαδή από τον «ιστορικό συμβιβασμό» του ΣΥΡΙΖΑ με το κεφάλαιο, και την πολιτεία μιας κυβέρνησης που λειτουργούσε ως οιονεί κυβέρνηση «εθνικής ενότητας»: Τηρούμε «κάθε λέξη» του Συντάγματος και πληρώνουμε τα χρέη μας στο ακέραιο (μέχρι να εξαντληθούν όλα τα ταμειακά διαθέσιμα του ελληνικού Δημοσίου). Η συμφωνία της 20ής Φεβρουαρίου επιβεβαίωσε αυτή τη συμμόρφωση της κυβέρνησης στις επιταγές του κεφαλαίου και των δανειστών.

Έτσι και η διαπραγμάτευση σύρθηκε σε ένα «καθησυχαστικό» κλίμα, που προδίκαιζε την επερχόμενη κατάληξη: Τον τελικό εκβιασμό, μετά την αποδυνάμωση των τραπεζών και την εξάντληση των ταμειακών διαθεσίμων του Δημοσίου.

Αντίθετα με αυτή την πορεία, από το Πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ απέρρευε μια

εντελώς διαφορετική πολιτική στρατηγική: Καθυστέρηση πληρωμών προς τους δανειστές του ελληνικού δημοσίου ήδη από τον Φεβρουάριο, μέχρι την επίτευξη συμφωνίας αντίστοιχης με τη λαϊκή εντολή, διασφάλιση των αναγκών για το κοινωνικό κράτος δημόσιων εσόδων μέσα από τη φορολογία του πλούτου και του μεγάλου κεφαλαίου, προώθηση μέτρων και ενός νομοθετικού πλαισίου για τον περιορισμό του χώρου εξουσίας της αγοράς, μέσα από συνεταιριστικά-συνεργατικά σχήματα που θα «ενώνουν» το άνεργο εργατικό δυναμικό με το αργούν παραγωγικό δυναμικό των κλειστών επιχειρήσεων, ενεργητική άσκηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των τραπεζών κλπ.

Αυτό το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ δεν υλοποιήθηκε ποτέ. Και επειδή ποτέ δεν δοκιμάστηκε, η «διαπίστωση» πως «δεν υπήρχε εναλλακτική λύση» πέρα από τη συνθηκολόγηση, είναι άτοπη. Το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ προϋπέθετε μία άλλη διακυβέρνηση και μία άλλη διαπραγμάτευση με πυξίδα τη μεροληψία υπέρ των λαϊκών τάξεων! Αυτό θα αποτελούσε την εναλλακτική στρατηγική.

Οι δυνάμεις του κεφαλαίου στην Ελλάδα δεν έχουν αντιμαχόμενα συμφέροντα με τους δανειστές. Είναι όλοι αυτοί που μαζί με τους συμμάχους τους και τους κάθε λογής εκπροσώπους τους πάλεψαν με φανατισμό για να υπερισχύσει το «Ναι» στο πρόσφατο δημοψήφισμα, οι «πατρίκιοι» που ηττήθηκαν από το 61% της ψήφου των «πληβείων».

Ο αγώνας των λαϊκών τάξεων για βελτίωση της ζωής τους και αλλαγή της κοινωνίας δεν μπορεί να έχει ως κέντρο, ως «Γενικό Επιτελείο», μια κυβέρνηση που υποχρεώνεται να υλοποιήσει το 3ο Μνημόνιο, δηλαδή ένα πρόγραμμα οικονομικών και κοινωνικών μετασχηματισμών ενταγμένο απόλυτα στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο εμπέδωσης των συμφερόντων του κεφαλαίου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η συμφωνία δεν πρέπει να περάσει!